

Korlenyomatok

Névjegyzék

Az utóbbi napokban szinte eltűntek a médiából a magyar választói névjegyzékkel kapcsolatos írások, interjúk, riportok. A Magyar Szó címlapján nem közli tovább a feliratkozottak számát. Úgy látszik, most már nem olyan fontos, hogy „hány magyar van”. Arról sem adott hírt a magyar nyelvű sajtó, hogy Rodoljub Šabić, a közérdekű információk és az adatvédelem köztársasági biztosa a Danas belgrádi napilapban „a párhuzamos, a nemzeti tanácsok választásához szükséges névjegyzék készítésének kísérletére hívta fel a figyelmet”. Šabić a lapnak elmondta, hogy a polgárok panaszt tettek nála a személyi adataik védelmére való joguk megsértése miatt. – Már megtettem a szükséges lépéseket – mondja Šabić, aki emlékeztet arra, hogy a nemzeti tanácsok választásával kapcsolatos munkát az emberi és kisebbségi jogi minisztérium, valamint a törvénnyel meghatározott más hatósági szervek végzik. Šabić magyarázata szerint senki másnak nincsen joga arra, hogy adatokat gyűjtsön, és választói nyilvántartást készítsen, különösképpen pedig nem hozhat létre „magán” illetve párt adatgyűjteményt a személyi igazolványok vagy más személyi okiratok fénymásolata alapján – írja a Danas (IT: Šabić – Nedopustivo pravljenje privatnih biračkih spis-kova, 2010. január 5., 4. o.)

Ésszerűsítés

A közeljövőben benyújtja az iskolai racionalizációra vonatkozó javaslatait a Magyar Nemzeti Tanács (MNT). Ezt megelőzően az Oktatási Bizottság az érintett iskolák igazgatóival tárgyal – nyilatkozta Józsa László, a Magyar Nemzeti Tanács (egyszer már lejárt mandátumú) elnöke a Pannon RTV-nek. Megismételte korábbi állítását: egyértelmű, hogy a szerbiai oktatási rendszerben el kell végezni a racionalizációt, de azt nem szabad a kisebbségi nyelvű oktatás kárára megtenni. Józsa szerint elsőként a tanügyben dolgozók egynegyedét kitevő kísérőszemélyzet számát kell csökkenteni, közölte a Vajdaság Ma január 9-én. A történet azonban nemcsak az ésszerűsítésről szól, amiben az MNT már „bizonyított” (lásd a Magyar Szó „karcsúsításának” esetét).

Több mint hétéves fennállása alatt az MNT nem tett hatékony lépéseket a magyar iskoláztatás kérdéseinek megoldására és nem dolgozott ki egy komoly stratégiát a fennálló problémák megoldására. Ugyancsak adós maradt a két évtizede kidolgozott egységes magyar oktatási rendszer tervének megvalósításával, az óvodától a Magyar Egyetemig. A Tartományi Képviselőház oktatási, tudományos, művelődési, ifjúsági és sportbizottságának kimutatása szerint „a vajdasági általános iskolákban a legkevésbé képzettek a magyar nyelven előadó tanárok”. A kimutatás szerint a magyar nyelven előadó tanítók, tanárok végzettsége „75,50 százalékban felel meg az előírásoknak”. Tantárgyanként a magyar nyelvű oktatásban „kifejezetten rossz” a matematikatanárok szakképzettségi szintje, csupán 50 százalékuknak van megfelelő végzettsége. Nem sokkal jobb a helyzet az angol szakos tanárok esetében sem, akik 57,23 százalékának, a fizikatanárok 58,89, az informatikatanárok 61,33 százalékának, a zenei nevelést előadó tanárok 62,82 százalékának van kielégítő szakmai felkészültsége és végzettsége – olvasható a bizottság üléséről szóló tudósításban (N-a: A magyar tanerő a legkevésbé képzett, Magyar Szó, 2009. december 9., 15. o.)

Számos probléma van a tankönyvekkel is. A magyar nyelven tanuló hetedikes diákoknak december második hetében (!) még „4 tankönyvük hiányzott” (Mihályi Katalin: Egy félév tankönyv nélkül, Magyar Szó, 2009. december 10., 17. o.). A középiskolai felvételi vizsgát segítő anyanyelvi és matematikai feladatgyűjtemények is feltehetően csak február elején (!) jutnak el a nemzeti kisebbségi nyelvű iskolákba (N-a: Csak február elején?, Magyar Szó, 2010. január 19., 1. o.). A történelemtanítást terhelő problémákat sem lehet megkerülni, és azt, hogy „az iskoláknak nincsen annyi pénzük sem, hogy továbbképzésre küldjék a pedagógusokat” (Nagy Magdolna: Híd a nemzeti tanácsok és az oktatásügyi titkárság között, Magyar Szó, 2010. január 1., 10. o.). Nincsenek kielégítő válaszok az iskolák önállósulási követeléseivel, a kétszakos tanárképzéssel és a diplomahonosítások felgyorsításával kapcsolatban sem. Az oktatási problémákról már tényleg nem mondhatja senki, hogy „nem tartoznak

az MNT jogkörébe”, mivel ezt a területet a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló új törvény is kifejezetten a nemzeti tanácsok hatáskörébe helyezi.

Ki a felelős a hétévi semmittevésért? Mit tett a problémák megoldása érdekében a tartományi oktatásügyi titkárság és a Vajdasági Pedagógiai Intézet, amelyet azzal a céllal alapítottak (2003-ban), hogy „behatóan foglalkozzon a nemzeti kisebbségek oktatási kérdéseivel”? (Jellemző, hogy a titkárságnak és az intézetnek is magyar nemzetiségű vezetője van.)

Válságban a könyvkiadás

Válságban van a könyvkiadásunk és -terjesztésünk is. Utóbb Mihályi Katalin írt kommentárt erről (Könyvkiadásunk, te kaotikus, Magyar Szó, 2009. december 31., 10. o.). Szerinte ezeken a területeken (is) még mindig „a célok megfogalmazásánál tartunk”, miközben „óriási fejetlenség uralkodik”. Az írás szerzője idézi Juhász Gézának 2002-es visszapillantását, miszerint a Forum Könyvkiadó 1971-ben 24 verseskötetet, regényt, novelláskötetet jelentetett meg. Az ifjúsági és gyermekirodalom kategóriában az említett évben 15 mű jelent meg, ugyanakkor az esszé- és tanulmánykötetek száma mindössze 4 volt. Tavaly december közepéig a Forum Könyvkiadó 20 kötetet jelentetett meg, ebből azonban mindössze 7 szépirodalmi kiadvány. A könyvkiadás teljes listáját azonban képtelenség összeállítani, mert „eljutottunk oda, hogy bárki megjelentethet bármit, két átlagfizetésnyi összegért tizedrangú helytörténeti munkák, érdektelen önéletrajzi kötetek is megjelenhetnek magánkiadásban” – olvashatjuk a kommentárban.

– Tudjuk, az 1971-es adatokkal felidézett aranykor nem tér soha többé vissza. Az okokat hosszasan sorolhatjuk: pénzhiány, nem egy költő, író külföldre költözött. Ám a bizalom megrendüléséről is szó van: emlékezzünk vissza, még a '90-es években is csak az számíthatott a könyvcuratórium támogatására, aki benne volt egy szűk kör által irányított kánonban (akik nem, azok közül nem egy szerző Budapesten a Püski Kiadónál és másutt jelentette meg itt visszautasított kéziratát). Nagyon nehéz volt, különösen a fiataloknak bekerülni az említett körbe, írja Mihályi. (Tegyük hozzá: 2006-ban például Balázs-Arth Valéria Délvidéki magyar képzőművészeti lexikonját sem a Forum adta ki, hanem a magyarországi Timp Kiadó.)

Könyvkiadásunkból hiányoznak nemcsak a regény-, novella-, dráma-, verspályázatok, de a fiatal és éppen csak középkorú szerzők is. Arról pedig, hogy egy-egy mű ténylegesen hány példányban jelenik meg – függetlenül attól, mennyit tüntetnek fel –, hány példányban kel el, fogalmunk sincs, ezeket egyetlen kiadó sem közli szívesen. Sejtjük, hogy a legtöbb

50–100 példányban – olvasható Mihályi írásában. Miután 2008. május 21-én a Vajdaság Ma honlapján közzölt Nyolc kötet(?) című írásomban arra a kérdésre kerestem feleletet, hogy milyen és hova tart a vajdasági magyar könyvkiadás és a szellemi élet. Németh Ferenc, a Forum Könyvkiadó Intézet (FKI) igazgatója és Balogh István Magyarországra származott zentai tanár, akkor arról próbáltak meggyőzni, hogy túl feketén látom a helyzetet, hogy nincs igazam. Most sajnos azt látom, hogy több mint másfél év alatt sem történt előrelépés.

Könyvkiadásunkat továbbra is ugyanaz a „szűk kör” irányítja, mint korábban. Úgy tűnik, az illetékeseknek megfelel könyvkiadásunk tengődése, ami végül is a vajdasági magyarság kultúrájának az elszegényedéséhez vezet.

A sokasodó problémák megoldása érdekében végső ideje lenne, hogy az MNT elkészítsen és közzétesse egy tárgyilagos elemzést a könyvkiadás és -terjesztés helyzetéről. Felmérést arról is, milyen veszteséget szenvedett a vajdasági magyar kultúra és irodalom a múlt század nyolcvanas-kilencvenes éveiben, és hol tartunk ma. Kik, hogyan és milyen eredménnyel irányítják szellemi életünket?

Magyarverések

Január 4-én a szabadkai Kerületi Bíróság felmentette gyilkossági kísérlet és nemzeti gyűlöletkeltés vádjával Slobodan Đorđevićet (21) és Luka Tubićot (20). A két fiatalat azzal vádolták, hogy 2008. április 19-én hajnalban azért támadták meg Komjáti Attilát és barátnőjét, Lillát Szabadka központjában, a Szabadegyetem parkolójának közelében, mert magyarul beszéltek, azt követően pedig valaki hasba szúrta Attilát, akit életveszélyes sérülésekkel vittek a Szabadkai Közkórházba. A tárgyalás 2008 őszén kezdődött meg, Đorđević tagadta a vádakát, míg Tubić hallgatással védekezett. A Magyar Szó írása szerint sem Komjáti Attila, sem pedig barátnője nem tudta azonosítani a támadókat (tm: Felmentették Đorđevićet, Magyar Szó, 2010. január 5., 7. o.).

Az ítéletről, a tárgy részletes ismerete nélkül, természetesen nem lehet véleményt mondani. A Magyar Szó – a lap január 5-i jelentése szerint – hivatalosan kérvényezte a bírósági döntés „dokumentációját”. A vajdasági magyar közvélemény továbbra is várja, mivel indokolta a törvényszék a két vádlott felmentését. A szabadkai ítélet azért is érdekes, mert az Újvidéken tavaly június 7-én este 7 órakor a Futaki utcán megvert Szabó Róbert és Horváth Csaba ügyében nem indult eljárás. Szabó Róbert koponyacsonttörést szenvedett, sok fogát kivetették, és az egyik szemére csak részben fog látni élete végéig. Sajtóhír szerint

a kerületi ügyész ugyanis „elállt a nemzeti gyűlölet szítása bűncselekmény alapján való vádtól, és csupán a súlyos testi sértés okozása kapcsán benyújtott feljelentésen dolgozik tovább”. Az ügyész „a két sértett kijelentését nem fogadta el, nevezetesen, hogy igenis ez úgy kezdődött, hogy nemzeti alapon sértegette őket az idősebb szerb férfi az autóbuszon” (Halász Gyula: Kettő meg kettő az öt?, Magyar Szó, 2010. január 16., 17. o.).

Köztudott, hogy (nemcsak) Temerinben már egy ideje megromlottak a nemzetek közötti viszonyok. A Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) közleménye szerint január 16-án éjszaka Temerinben újabb magyarverés történt. Nemzeti hovatartozása miatt provokálták, majd brutálisan megverték a Pálma cukrászdából a főutcán egymagában hazafelé tartó H. H. (1984) helybeli lakost. A fején és a szemén elszennvedett sérülései miatt a fiatalembert az újvidéki

kórházba kellett vinni. Állapota javult, már otthon tartózkodik. Temerinben tavaly december 6-án ismeretlen tettesek az I. helyi közösség székházáról letépték a magyar zászlót, az utóbbi napokban pedig (újra) elszaporodtak a gyűlöletkeltő és nemzetiségi feszültséget keltő falfirkák, sőt – a VMDP nem hivatalos értesülése szerint – az elmúlt héten csoportos verekedésre is sor került magyar és szerb fiatalok között.

A rendőrség január 17-én példamutató gyorsasággal előállította H. H. három támadóját. Most még csak az a kérdés, hogy indul-e ellenük eljárás, és ha az meg is történik, milyen büntetésben részesülnek? Sajnos több korábbi példa tanúsítja, hogy a magyarok kárára elkövetett bűncselekmények elleni hatósági fellépés nem következetes és a résztvevői ellen leginkább nem indítanak eljárást. Ha pedig bíróság elé is kerülnek, az elkövetőket gyakran a legenyhébb büntetésekkel sújtják, vagy felmentik. (Vajdaság MA, 2010. január 22.)

Korondi forgató